

A RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ A MŰSZAKI PROPAGANDÁBAN

Herman László

A Rádió és TV helye és szerepe a propagandában

A rádió és televízió a tömegekhez szóló közvetlen és közvetett propaganda, a szakmai és az általános műveltség nevelő eszköze között kétségtelenül a legszélesebb népréteget fogja át és vonja be hatókörébe. A rádió és televízió ugyanakkor minden más nevelőeszköznél, propagandaszervnél fáradhatatlanabban működik, hiszen ma már a rádió szerte a világon, nap mint nap 16-24 órán keresztül sugározza műsorait, egyidejűleg több program keretében, több hullámhosszon, és ez a tevékenység az év minden napján egyenletes és nem szűnő. Duhamel az ismert francia író úgy említi a rádiót, mint a zuhatagot, amely a legkeményebb sziklát is kivájja - ahogyan mondja - a rádió is így mossa ki magának az utat a legkeményebb szívekbe és agyakba.

A t e l e v i z i ó , hazánkban ha még nem is ilyen nagy műsoróra terjedelemben, de hasonló rendszerességgel és mind nagyobb tömegeknek sugározza műsorát. E tekintetben befolyása és hatása a nézőkre sok esetben még a rádiónál is nagyobb.

A műszaki propaganda terén a rádió és televízió kétségtelenül az ország legnagyobb férőhellyel ellátott "tanterme". Olyan iskola, amelyben a legkiválóbb előadók a legfontosabb témákról általában kitűnő színvonalon adnak elő. A rádió és televízió egész tevékenysége lényegében arra irányul, hogy a hallgatókat és nézőket szocialista szellemben nevelje, tanítsa és szórakoztasson. E közben sohasem feledkezik meg arról, hogy e két látszólag egymástól nagyon távolálló, sőt egyesek szerint egymásnak ellentmondó tevékenységet a megengedhető határok között egymáshoz közel hozza. A rádió és televízió mind sikeresebben oldja meg azt a feladatát, hogy

az eredetileg esetleg száraz, unalmasnak tűnő, vagy akár élvezhetetlennek vélt műsorokat jó fogalmazásban, kitűnő előadásban, gyakran a szórakoztatva nevelés formájában vigye a hallgatókhoz, nézőkhöz közel.

A rádióban dolgozó propagandisták tisztában vannak azzal - az elmúlt évek nagyon sok tapasztalatot adtak erre vonatkozóan - hogy a rádió már régen kilépett az egyszerű közlő, közvetítő, sokszorosító funkcióból, hiszen ennél sokkal többre hivatott. A rádió és televízió alapvető feladata a közlés, közvetítés, azonban nem egyszerű továbbítás, postázás, hanem alapos előkészítés, elmélyítés, tudatos propaganda tevékenység. A rádió és TV tehát a fejlődni vágyó, az ismeretekre áhító ember közszükségleti, mindennapi, használati eszközévé vált. A hallgatók és nézők tömegei jól tudják ma már, hogy a rádióműsor ugyanakkor amikor egyik percben informál, a másikban szórakoztat, a harmadikban pedig éppen a műveltséget terjeszti. Ez azt jelenti, hogy a rádió és a TV nélkülözhetetlenné vált az ismeretterjesztés, a propaganda, a mindennapi munka területein.

A rádió és televízió propaganda munkájának elvi kérdései

A rádió és televízió munkájának tartalma és formája nagyban függ országunk sajátosságaitól, szocialista társadalmunk építésének ütemétől, perspektíváitól, általános és konkrét feladataitól. A rádió és televízió propaganda munkájában állandóan szem előtt kell tartani a kapitalizmussal folytatott békés gazdasági verseny, a békés egymás mellett élés érdekében folyó világméretű harcot. A gazdasági erőviszonyok alakulása, a termelés, a jólét növelése érdekében kifejtett tevékenység, mind megannyi terület, amelyekről a rádió és televízió műsoraiban differenciáltan, változtatatosan, színvonalasan kell a mutatkozó problémákat feldolgozni. A hétköznapi, a mindennapi élet legfontosabb aktuális problémáit kell a propaganda munka során tisztázni és ezt rendkívül sokoldalúan az alkalmazott módszerek különféleségével tenni. A rádió és televízió tisztában van azzal - ezt tükrözik műsoraik is - hogy a szocializmus építése hazánkban társadalmunk valamennyi dolgozójától megnövekedett szakmai és általános műveltséget követel, de azzal is, hogy ezeket jelentős mértékben éppen a rádió és televízió kell szolgáltatnia számukra. A rádió és televízió az ismeretterjesztés sok formáját magában foglaló általános és egységes koncepciónak csak egy része, és ezért pontosan kell a maga feladatait ezen belül meghatároznia.

A rádió és televízió még sok esztendőn keresztül a legtöbb ember számára nyújtja az ismereteket, hiszen a rádió és televízióban nyújtott oktatás és propaganda egymagában több embert ölél fel, mint az összes többi műveltséget terjesztő intézmények együtt.

Az ifjúság továbbképzése, a rohamosan fejlődő technikával szemben tanusított állandó ismerkedési-, tudásvágyának kielégítése, az idősebbek lépésttartani akarása, ezek a követelő igénypontok a rádió- és televízióhoz.

Az ismeretterjesztés tartalmi és formai kérdésének megoldásánál a modern szocialista parasztság, az ipari munkásság, az iparban és tudományos pályán foglalkoztatott értelmiség igényeit, más- és más eszközökkel kell kielégíteni.

A rádió és televíziónak mind inkább figyelembe kell vennie, hogy számos iparágban és mind tübben dolgoznak csökkentett munkaidőben, megnő a dolgozók szabadideje, s ezzel együtt érdeklődési igényeik és lehetőségeik szakmájuk mélyebb megismerése, a technika és általában a fejlődés kérdéseinek tanulmányozása iránt.

Az élet modernizálódik, mind nagyobb területre vonul be a technika, ennek következtében mind szélesebb rétegek kerülnek vele kapcsolatba. Jelentős azoknak a hallgatóknak és nézőknek száma - ennek következtében - akiknél az elmúlt évtizedek hiányait kell pótolni, ugyanakkor meg kell őket ismertetni a fejlődés szédületes távlatával. Rá kell mutatni azokra az erőforrásokra, melyeknek kihasználása, az eszközökre, melyeknek felhasználása, azokra a módszerekre, melyeknek alkalmazása ma már a mindennap tevékenységéhez tartozik.

A rádió és televízió propaganda módszerei

Nyilvánvaló, hogy mind a rádió, mind a televízió hatásában különlegesen hatékony az a tény, hogy mindkettő a felfogásnak, a tudás bővítésének, megalapozásának, elmélyítésének talán legfontosabb tényezőjét - minden más propagandaszervnél - jobban tudja alkalmazni, ez pedig az ismétlés.

Ismétlés

Mind a rádió, mind a televízió számára szinte korlátlanok a lehetőségek az ismétlés művészetére számára. Művészetnek nevezzük azért, mert nem arról van szó, hogy egy-egy konkrét műsort gyakran és szószerint megismételjük, hanem mindenképp arról, hogy egy ismeretkört, egy-egy tématerületet a legkülönbözőbb oldalokról vizsgálítsunk meg, tartalmát a legkülönbözőbb formában boncoljuk, ezáltal a hallgató és néző számára mindinkább érthetővé, természetessé válják. Az adások szorosan kapcsolódnak a politikai, gazdasági, kulturális élet és építés aktuális feladataihoz, a munkahelyek szükségleteihez, az országos szempontok alapján, de messzemenően figyelemmel kísérve a nemzetközi eseményeket. A rádió és televízió ezt a széleskörű és mélyreható szerepét sajnos még nagyon kevesen ismerték fel, bár az elmúlt évek e tekintetben talán éppen a propaganda területén jelentős javulást hoztak.

Aktualitás

A rádió és televízió legfontosabb feladatának tartja az aktualitást. Ez természetesen nemcsak azt jelenti, hogy gyorsan, a tör-

ténéssel szinte egyidőben informálja a hallgatókat és nézőket a történetekről, hanem ennél sokkal többről van szó.

A műszaki propaganda ugyancsak igényli, hogy gyorsan, általános értelemben vett "aktuális" közölje az ismereteket, de rendkívüli jelentősége van annak, hogy a népgazdaság, az éves és öt éves terv perspektíváit, a legfontosabb feladatokról következetesen tájékoztasson és hosszabb időre tervezett akár sorozat, vagy egyenkénti adásokkal is, napirenden tartson fontos és mélyebb értelemben vett "aktuális" kérdéseket. Így pl. aktuális kérdés szinte állandóan az anyagtakarékoság, a chemizálás számos iparágban. Olyan vállalatoknál, amelyek távolkeleti, ujabban afrikai területre exportálnak a tropikalizálás kérdése. A gazdaságos termelés kérdése, az automatizáció, az önköltségcsökkentés, a termelékenység emelésének kérdése stb. Ezekről a propagandában megfelelően annyit jelent, hogy a rádió és televízió nem aktuális, a napi élettől, a mindennapi feladataitól elmarad. A rádió és televízió azon túlmenően, hogy riportjaiban, tudósításaiban, helyszíni közvetítéseiben számos esetben gyors reagálásával, népszerűsít, ismertet, közvetít, rendszeresen hozzá kell járulnia a dolgozók szocialista gondolkodásmódjának kialakításához, a munkához való jó viszony megszilárdításához, és szakadatlanul kell tevékenykednie azon, hogy emelje a dolgozók szakmai felkészültségét, támogassa és ösztönözze az újra törekvőket, újitókat, feltalálókat.

A színvonal

Különleges jelentősége van a rádiónak és televízióknak abban, hogy egy-egy kiemelkedő személyiség, kitűnő oktató, tudós, kiváló szakember, mérnök, szakmunkás, művezető stb. tapasztalatait egyszerűre, szinte korlátlan számú hallgatóval, nézővel közli, és így a leg-távolabbi területen is a legkiválóbb előadásokból, közlésekből szerezhetnek az érdeklődők megfelelő ismereteket, választ számtalan, széles tömegeket foglalkoztató kérdésre.

Érdekesség

A rádió és televízió a műszaki propagandában is - mint más műsorában - igyekszik arra, hogy a műsorok aktualitásuk mellett érdekesek is legyenek. Az érdekesség alatt természetesen elsősorban azt értjük, hogy az anyag tartalmánál, témájánál fogva legyen érdekes, és ezt kövesse a feldolgozás rádió- és televíziószerszerűsége. Tehát adjunk méltó keretet a tartalomnak. A rádió és televízió nem törekszik és nem is törekedhet arra, hogy formai érdekességekkel hívja fel a figyelmet, mert ezzel csak elterelné a hallgatóság gondolatait a tartalomról.

Az anyag kiválasztása

A rádió és televízió propagandamunkája természetesen nem terjedhet ki részletes apróságokra, olyanokra, amelyek egy vállalatot érdekelnek csupán és nem mutatnak fel olyan tapasztalatokat, amelyek legalábbis több vállalat, vagy a népgazdaság egy részében felhasználhatók. A rádió és televízió elsősorban olyan problémák felé

fordul, amelyek a mindennapi munkában a legnagyobb súllyal jelentkeznek, és amelyek széleskörű propagálása, ismertetése a népgazdaság jelentős területén felhasználható. Ilyen pl. az egyenletes tervteljesítés, a gyártmányok minőségének emelése, egyenletessége, a munkatermelékenység növelésének kérdése, a lehetőségek, módszerek, eszközök ismertetése, természetesen olyan eseteken keresztül is, amikor ezeknek a lehetőségeknek kihasználását valamilyen okból elmulasztották. Nagyjelentőségű kérdés ez, hiszen az ötéves tervelőirányzatainkban döntő szerepet játszik a termelés növekedése, melynek 2/3 részét a munkatermelékenység fokozásával kell fedezni. Ilyen probléma pl. a munka folyamatát nagymértékben zavaró veszteségek kérdése. Ezzel kapcsolatosan számos üzemszervezési, munkaszervezési, technológiai problémának ismertetésével, technológiai intézkedési tervek kidolgozásának különböző módszereivel mutatott rá például a rádió, hogyan lehet a vállalatoknál mutatkozó lehetőségeket sokoldalúan felhasználni. A rádió és televízió ilyen kérdések propagálásával egyenesen iniciatív segítséget nyújtott a vállalati műszakiak számára. Különös segítséget jelent pl. az, hogy a témát a továbbiakban is szemmelkísérték és a vállalati intézkedési tervek végrehajtását, a műszaki fejlesztési tervek megvalósítását néhány hónap leforgása után ismételten elővették.

Műszaki fejlesztési, beruházási tevékenység propagandája

A rádió és televízió ismerteti és bíráló alá veszi a kulcsfontosságú iparágakban a műszaki fejlesztés, beruházások végrehajtását, felhívja a figyelmet a kidolgozott tervek végrehajtásánál mutatkozó jó és rossz példákra, ahol komolyan vették, vagy elhanyagolták a jól kidolgozott tervek végrehajtását. A rádió és televízió különösen nagy figyelmet szentelt és szentel a műszaki eredmények propagálására. Nemcsak azzal, hogy jó példák egész sorát mutatta be és ismertette a nagy nyilvánosság előtt, hanem azzal is, hogy bemutatja azokat a fékező tényezőket - szükség esetén megfelelően bírálva - amelyek a megvalósítás útjában állnak. A dolgozók ismereteinek szisztematikus fejlesztésével a rádió és televízió annak a feladatának is eleget kíván tenni, hogy a mind nagyobb számban tanulókat és fejlődni vágyókat, munkájuk mellett végzett tanulmányaikban segítse. Különösen fontos, hogy a hallgató és néző utmutatást, gyakorlati segítséget kapjon a tanult ismeretek felhasználására, alkalmazására vonatkozólag. A műszaki fejlesztés éppen ezért az a téma, amellyel a Magyar Rádió és Televízió a legkövetkezőtesebben állandóan foglalkozik és amellyel perspektívában is állandóan foglalkoznia kell.

Rétepropaganda

A rádió és televízió amikor oktató, nevelő, propaganda, agitációs tevékenységét kifejti, ezt nem teheti és nem is teszi egysikusan, hiszen a hallgatók és nézők sokszázszáz tömege nem egy homogén tömeg. A hallgatók és nézők soraiban foglalkozásra, korra, előképzettségre, műveltségre, színvonalra való tekintetben igen nagy különbségek vannak. Nem lehet azt adni az ifjúsági műsorokban amit a

felnőtteknek, nem lehet iskolai színvonalon előadni azt, ami iránt egyetemi színvonalon érdeklődnek. Meg kell teremteni tehát a rádióban és televízióban a műsornak olyan finoman árnyékoltt, rétegezett rendszerét, amely megfelelő tulajdonképpen az érdeklődők összetételének. A rádió és televízió számára tehát rendkívül sokrétű mérlegelés, gond és gondolat szükséges ahhoz, amíg egy-egy műsorszám megszületik. Széles az a skála, amelyet ki kell elégíteni. Alápfokú-, középiskolai-, technikum-, főiskolai-, tudományos, sőt elvont tudományos igények merülnek fel egyidőben. A legnagyobb körültekintéssel kell mindegyikét ezeknek kielégíteni, hiszen a nagy többség szemében "legérdekeltebbnek" látszó műsorszám is gyakran százezres tömegek számára érdekes, vonzó ismeretanyag.

A rádió és televízió természetesen nem korlátozza tevékenységét a már feltárt és ismert igények kielégítésére. Feladata és fontos kötelessége, hogy fejlessze hallgatóinak és nézőinek műszaki, tudományos igényét és a legszélesebb tömegeket kapcsolja be a műszaki, politechnikai tudományok ismeretébe.

Módszerek, eszközök. A rádiószerűség

/auditív hatás/

A rádió és televízió szinte állandóan keresi azokat a kifejezésbeli lehetőségeket, amelyek biztosítják a közönség-rehatás legjobb formáját. Az alapanyag természetesen a beszéd, és ehhez legjobb esetben kísérőanyagokat, esetleg zenét tud alkalmazni. Legjobb azonban az, hogy úgy formálja és olyan keretet adjon mondanivalójának, hogy a tartalmat érdekessé tegye, a hallgatók figyelmét közvetlenül megragadja és az adás idejére le is kösse. Így születtek meg a riportok, egy, vagy több személyes interjúk, helyszíni közvetítések, vitafórumok. A rádiónál különösen gondot kell fordítani arra, hogy a pusztán auditív közlés hamarabb fáraszt, mint pl. a televíziónál a vizuális. Sokkal nehezebb a rádiónban bizonyos koncentráció elérése és annak fenntartása. Ezért a rádiónban rövidebben, de fordulatossabban, tömörebben, de egyszerűen és érthetően kell az anyagot átadni. Áttekinthető világos nyelv, a mondanivalók láncszerű összefogása ami a rádiónban elérhető és elérendő. A rádiónak mindig gondolnia kell arra, hogy "rádiószerű" legyen. Az egész közlés a hallásra van építve, tehát csak olyant lehet közölni, ami ezután a hallgató számára a teljes képzet kialakításához szükséges és elérendő, felesleges dolgok közlése figyelemcsökkentő hatású. Ha ehhez még hozzávesszük, hogy a rádió nem feltétlen köti helyhez, tehát kényszeríti átvételre kész állapotba a hallgatót, mint a televízió, hanem teljes szabadságot hagy neki mozgásra, esetleg valamilyen más, nem nagy koncentrációt igénylő munkára. Mindezen célok elérése tehát nem egyszerűen az alkalmazott technika kérdése, hanem annál sokkal több, nem egyszerű közvetítés, hanem összetett, sőt elég bonyolult módszer az oktatás, a műveltség továbbfejlesztése érdekében.

Televíziószerűség

/Vizuális hatás/

A televízió műsoraiban jelentősebben messzebbre és szélesebb területre tud menni, hogy méginkább hasznosítható eszköz legyen a közönség érdekében. Azáltal, hogy a beszéd mellett a kép is megjelenik, a felvilágosító munka olyan területei nyílnak meg, amelyek a vizuális ismertetés nélkül egyszerűen elfogadhatatlannok lennének. /Gondoljunk pl. Öveges professzor kísérleteire, az Úrrakéták magyarázataira és sok másra./ A televízió nagymértékben fel tudja használni - s tömegesen használja is - azokat a rövid- és kisfilmeket, amelyeket üzemekben, gyárakban, kutatóintézetekben készítettek és amelyeknek oktató népszerűsége, tudományos tartalma fel tudja kelteni a közönség érdeklődését, s a nézőben maradandó emléket hagy.

Tapasztalatcsere

Ugy a rádió, mint a televízió műsorainak legfőbb feladata nemcsak az, hogy valamire megtanítsa, valamivel megismertesse a hallgatókat, nézőket, hanem hogy inspirálja is őket különféle ismeretek, érdekességek alaposabb megismerésére, sőt bizonyos tevékenység átvételére, hasznosítására. Szinte azt lehetne mondani, hogy a rádió és televízió feladata helyenként, hogy jó értelemben véve "elárulja" más gyárakban, más helyütt mit csinálnak, mivel foglalkoznak, milyen módszereket alkalmaznak, milyen eredményeket érnek el. Az ismereteknek ilyenfajta terjesztésével, a tapasztalatoknak ilyen közlésével a rádió és televízió gyakran megőjíti az elkövetendő hibáktól, megkímélheti sok költségtől, felesleges munkától.

Természetes, hogy a rádióban és a televízióban is bizonyos korlátok vannak, melyeknek betartása az eredményes propaganda szempontjából elengedhetetlen. Sem a rádió, sem a televízió nem alkalmas arra, hogy hosszabb tartamu műsorból végezze propaganda munkáját. De annál inkább alkalmas arra, hogy rendszeresen visszatérően - és mint már említettük - a legkülönbözőbb formában, gyakran még művészi eszközök segítségével is, a rádió és televíziószerűség sok elemével kiegészítve, ismételtlen segítsen az anyag elsajátításában. Az alapanyag a beszéd, illetőleg a kép természetesen a meghatározó tényező, a kiegészítő tényezők pedig a propaganda tárgyát képező témától függenek.

A "rádiószerűség", "televíziószerűség" csak eszköz tehát arra, hogy a mondanivalót a hallgató és néző számára a legelfogadhatóbb módon "tálaljuk", de nem öncél.

A rádió és televízió "pszichológiája"

Természetesen a rádió és televízió számol azzal, amit a rádió, illetőleg a televízió "pszichológiájának" nevezhetnénk. Ha pl. a rádió túl sok gyakorlati dolgot, fogást mond el egy-egy közlemény-

ben, ezzel tulajdonképpen gátolja hallgatóját abban, hogy az elmondottakat figyelemmel kísérhesse, hogy a gondolatát frissen tartsa, hogy saját gondolatokat ébresszen. Ugyanakkor hasonló előadás pl. a televízióban éppen ellenkező hatást vált ki, ahol a vizuális hatás nyomán az érdeklődés felkeltése éppen ezuton lehetséges.

Hatékonyság kérdésének ellenőrzése

A rádió és televízió nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy műsorainak eredményességét, a hallgatókra és nézőkre gyakorolt hatását megismerje, illetve ellenőrizze. Ennek érdekében mind gyakoribbak a nézőkkel és hallgatókkal való közvetlen összejövetelek, ankétok, amelyeken a hallgatók legkülönbözőbb rétegei munkások, parasztok, értelmiségiek vesznek részt és mondják el véleményüket egy-egy adástípusról, sorozatról. Ugyancsak jelentős információt nyújt a műsorok hatásáról a hallgatók köréből kapott igen nagyszámú levél, a műsorokra vonatkozó gyakori telefonközlések. A műsorok természetétől függően változnak természetesen ezek az információk és azok formája. Gyakori eset, hogy a műszaki fejlesztés, technológiai eljárások, vagy egyéb műszaki problémával kapcsolatosan nem magánszemélyek, hanem vállalatok, vagy szervezetek jelentkeznek és kéri a műsorban elhangzottakra vonatkozó bővebb irodalmi ismertetést. Ez volt egyik indító oka annak, hogy a műszaki fejlesztéssel, modern technikával, automatizációval, egysszóval a legmodernebb műszaki eseményekkel való foglalkozás egyik formáját pl. a rádió úgy választotta meg, hogy külföldi műszaki lapokból rövid szemlét, összefoglalókat közölt, a TV pedig, hogy műszaki kisfilmeket közvetített, melyekkel a nézők és hallgatók, szakemberek és nem szakemberek számára a bel- és külföldön elért jelentős eredményeket ismertté teszi.

Serkentés a műszaki fejlesztésre, ujitásra

A rádió és televízió adásaiban szereplő technikai kuriozumok, érdekességek kiválogatása azonban nem abból a célból történik, hogy különlegességükkel a nézők, ill. hallgatók figyelmét egyszeri alkalomra lekössék, hanem elsősorban abból a célból, hogy aktív tevékenységre buzdítsanak, hogy serkentőleg, gondolatot ébresztőleg hasznanak népgazdaságunk, ötéves tervünk végrehajtásában jelentkező feladatok, kiemelt iparágak fejlesztésében mutatkozó új megoldások, egysszóval alapvető fontosságú műszaki, gazdasági problémák kibogozásában. Ezt a célt, ha nem is ebben a formában szolgálja a TV és rádió területén a tapasztalatcserére való állandó invitálás direkt és indirekt formában. Direkt formában történik ez pl. a rádióban a már említett "Gyári sziréna" Hová menjünk tapasztalatcserére rovatában, indirekt formája volt ennek a televízióban az emlékeztető "Három ház" riportsorozat, vagy a mezőgazdasági riportok igen nagy száma. Ilyen riportok szóltak pl. a kőbányai gyárak eredményes önköltségcsökkentő tevékenységéről stb. A rádió és televízió nagy gondot fordít a műszaki fejlesztés ismert motorjának, az ujitásoknak ismertetésére, az ujitásokkal való foglalkozás bírálatára, nagyjelentőségű, szélesebb területen alkalmazható ujitások elterjesztésére. A rádió és televízió bírálatával, ismertetéseivel, műszaki propagandájával, nagymértékben segítette elő az ujitó tevékenység kiszélesítését, a bürokratikus ügykezelés számos helyen való felszámolását, ál-

talában az ujitó, feltaláló tevékenység nagyobb megbecsülését.

A műsorstruktúra

A rádió és televízió műsorainak csak egy - bár igen fontos, de időben kisebb - részéről beszéltünk az előbbiekben. A műsorok összeállítása bonyolult, sokrétű feladat. A napi műsorok összeállítása egy előre meghatározott rendszerben a "műsorstruktúrában" történik. A struktúra mérlegeli a napszakok különböző súlyát, a hallgatottságot, a hallgatóság ill. nézők összetételét az adott időpontban, a műsorok egymásközötti arányát, stb.

A struktúra számol a hét napjainak különböző igényével /nyilvánvaló, hogy szombati, vagy vasárnap esti igény egészen más, mint pl. a hétfő vagy péntek esti/, sőt bizonyos mértékig szabályozza a hónap egyes hetei közötti - bár nem számottevő - különbözőségeit is.

Álljon itt egy példa a fentiek jobb megvilágítására, a Rádió struktúrájából. A zenei műsorok 63, a prózai műsorok 37 %-át foglalják el az összműsor-időnek. A csúcshallgatási időben azonban /17-22 óra között/ ez az arány változik 44-56 %-ra. A prózán belül az irodalmi műsor aránya hétköznap 6,5 %, szombaton viszont több, mint 11 %. Az agitációs és propaganda műsorok aránya általában 19 % körül mozog, de ez változik 17-28 %-ig napszak és a hét napjai szerint.

Szervezeti felépítés

A Rádió és TV szervezeti felépítése, munkahelyének kialakítása, berendezései természetesen nagymértékben igazodnak a struktúra követelményeihez.

A Rádió és TV élén az elnök áll. A műsorosztályok terveiből, javaslataiból a Műsorszerkesztőség állítja össze - 6-10 héttel a megvalósulás előtt - a konkrét programot. Milyen műsorosztályok, főosztályok készítik a Rádió és TV műsorait ?

A Rádió

Az A k t u á l i s F ő o s z t á l y gyorsan, frissen tájékoztat a napi politikai, gazdasági, kulturális, sport eseményekről. Riportokban, előadásokban, interjúkban, publicisztikai írásokban foglalkozik az ismeretterjesztés munkájával, széles tömegekhez szóló mozgósító munkát végez a politikai és gazdasági célok megvalósítása érdekében. Gyorsan reagál és frissen válaszol olyan kérdésekre, amelyek a dolgozókat mindennapi munkájuk, életük során érdeklik.

A Z e n e i F ő o s z t á l y a Rádió és TV műsorainak - mint már említettük - jelentős részét szolgáltatja. A szórakoztató, könnyű, tánc, népi, szinfónikus zenei események felvételén kívül, zenei ismeretek-, kultúra-, műveltség terjesztése a feladata.

Az Irodalmi - dramaturgiai Osztályok a prózai verses műsorok, hangjátékok, színházi közvetítések gazdái. Feladatuk a hallgatók és nézők művelődési és szórakozási igényeinek színvonalas kielégítése, a rádió és TV tudatformáló munkájának segítése művészi eszközökkel.

A Studio Osztály feladatköre a rádió és TV valamennyi művészi jellegű prózai és vegyes műsorainak elkészítése. Gondoskodik a megfelelő rendezőről. A rendező, illetőleg a "stab" /az együttes, melyre a műsor megvalósítását bízta/ elkészíti a szereposztást, előkészíti a próbákat, s végül az adást élőből vagy felvételekben elkészíti.

Az Ifjúsági Osztály feladatát a Rádió évkönyve a következő szavakban határozza meg: "...művészi és pedagógiai eszközökkel kiegészítve a család, az iskola és az ifjúsági mozgalom nevelőmunkáját, felkeltse az ifjúság érdeklődését az irodalom, zene, népmese, dal és a művészet különböző ágai iránt, elősegítse természettudományos, materialista szemléletének kialakítását, ösztönözze fantáziáját a tudomány és technika vívmányai iránt." Az osztály külön szól az ifjúsági és gyermek korosztály tagjaihoz.

A felsorolt osztályok munkájának technikai feltételeit biztosítja a Műszaki Igazgatás. Feladata a megvalósításhoz szükséges akusztikai /studiók, lehallgatók, zengőszobák/, elektroakusztikai /mikrofon, erősítő, magnetofon, lemezjátszó stb./ és segédeszközök rendelkezésre bocsátása, karbantartása, az újak fejlesztése, a belső- és külső üzem technikai és technológiai színvonalának fejlesztése.

A Magyar Rádió több vidéki stúdióval rendelkezik /Pécs, Győr, Szolnok, Miskolc, Nyíregyháza/, amelyek a nap bizonyos szakában sajátosan helyi agitációs és ismeretterjesztő műsort adnak.

A Televízió

A TV szervezetileg szinte teljesen azonosan épül fel, értelem szerűen alkalmazva az egyes osztályok feladatait. A Rádiónál már ismerttetett osztályokon kívül ezekhez járul még a Gyártási Osztály, melynek feladata a produkciókhoz szükséges díszletek, eszközök, kellékek előállítása, illetőleg beszerzése, nemkülönben a világítás és a szolgáltatások. Pontos és jelentős feladatot lát el a Film- és Dokumentációs Osztály, mely a híradók, események rögzítésén kívül, szinkronizálást, montázsokat készít.

Természetesen nem lehet más célja e rövid néhány mondatnak, mint a Rádió és TV szervezetét csupán a legfontosabb vonalakkal megrajzolni, érzékeltetni az olvasóval, milyen széles alapokon nyugvó, sokirányban képzett, összetett apparátus dolgozik azon fáradhatatlannul, hogy a dolgozók minden rétegéhez számtalan adáson keresztül egy ízben, vagy ismételten, de következetesen eljuttassa mindazt az ismeretanyagot, amelyet hazánk szocialista építése, nagy feladatainak megoldása, ötéves tervünk megvalósítása konkrétan szinte nap-mint nap igényel. Ebben a munkában a Rádió és Televízió dolgozói viszont nem nélkülözhetik éppen azoknak a segítségét, akik számára mindezt

készítik, mert csak azoknak hatékony közreműködésével lehetséges számukra eredményesen előkészíteni mindazt, amire szükségük van. A Rádió és Televízió adásainak hatását az üzemekben, műhelyekben, intézetekben, hivatalokban meg tudja sokszorozni az üzem belüli agitációs és propaganda tevékenység, melynek egyik mind gyakrabban alkalmazott és eredményes formája a rádió és televízióműsorok kollektív meghallgatása, vagy kollektív megvitatása. Az üzemi, hivatali, munkahelyi propaganda munka nagy segítséget kap a Rádióban és Televízióban, de ugyanakkor feltétlen egyik legfontosabb feladatának kell tekintse, hogy az üzemben folyó műszaki, gazdasági propaganda munka tapasztalatait, eredményeit, melyek szélesebb körben használhatók, éppen a Rádió és Televízió segítségével a közönség, mindannyiunk javára, rendelkezésre bocsátssa.

- . -

HERMAN, L.: Radio and TV as technical propaganda means

Radio and TV have special duties to accomplish in technical propaganda fields. The contents and appearance of radio and TV technical propaganda activities depend greatly on the general and individual projects of the technical and cultural development of the country. Radio and TV have always been searching for appropriate terminological and audio-visual possibilities to ensure the best methods of influencing the public opinion. Radio broadcasts must endeavour to display features characteristic especially of radio effects as the complete broadcasting operation is built upon its being listened to, thus only programs suitable to develop the full image in the perception of the audience should be broadcast. In the TV, attempts to achieve television characteristics should prevail when, in addition to the effects of the language, pictures appear opening up new propaganda work territories simply unacceptable without visual exposition. Radio and TV program structures must take several further aspects into consideration. The radio, subjects, and appearance of programs engaged in technical information and propaganda should be determined within these limitations. Actuality should represent one of the principal criteria of programs. Special attention should be paid to the attractiveness and economic significance of the topic. A particularly important aspect of program design is the necessity to fashion delicately stratified program systems conforming to the composition of the audience. Broadcast efficiency control and the development of adequate public relations are likewise extremely important.